

ΑΠΕΙΛΕΙ Η ΦΤΩΧΕΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ; Οι «εσωτερικοί» εχθροί και η μισή αλήθεια

**Τάσος Γιαννίτσας
Το Βήμα, Νέες Εποχές, 20/07/2008**

Σήμερα η κοινωνία μας είναι αντιμέτωπη με έναν ιδιότυπο συνδυασμό στον οποίο οι οικονομικές μας πολιτικές, η απουσία πολιτικής αντίληψης για τα προβλήματα, η ηθική κατάπτωση του πολιτικού σκηνικού και οι διεθνείς εξελίξεις δημιουργούν σταδιακά εκρηκτικές συνθήκες σε όλα τα κρίσιμα μέτωπα: την οικονομία, το κοινωνικό τοπίο και την πολιτική. Ιδιαίτερα στα πεδία της φτώχειας και της ανισότητας οι επιπτώσεις δεν θα είναι ορατές. Είναι ήδη και θα γίνουν πιο έντονες.

Στο επικοινωνιακό παιχνίδι γίνεται μάχη για να δοθεί η αίσθηση ότι η Ελλάδα υφίσταται αναπόφευκτα τις επιπτώσεις των διεθνών εξελίξεων. Αυτή είναι η μισή αλήθεια. Η άλλη μισή είναι ότι αυτό που προκύπτει για εμάς δεν είναι μόνο αποτέλεσμα των διεθνών εξελίξεων. Είναι και αποτέλεσμα των εθνικών μας πολιτικών και επιλογών.

* Οι λάθος επιλογές

Θα αναφερθώ σε έξι «εσωτερικούς» παράγοντες, που για την Ελλάδα έχουν κρίσιμη σημασία για τα θέματα φτώχειας - ανισότητας, και, στη συνέχεια, σε ορισμένες σκέψεις για δυνατότητες αντιμετώπισής τους.

Ο πρώτος παράγοντας είναι ότι τα τελευταία χρόνια το πρόβλημα φτώχεια - ανισότητα όχι μόνο ήταν έξω από την ατζέντα της πολιτικής. Με την πολιτική που ακολουθείται η έννοια της αναδιανομής εισοδήματος αποτελεί πλέον παρελθόν. Η ανάπτυξη της οικονομίας ήταν ικανοποιητική. Αυτό όμως είναι μια απλοϊκή και παραπλανητική επιφάνεια. Γιατί πίσω από την επιφάνεια έχουμε μείωση της φορολογίας των υψηλότερων εισοδημάτων και των κερδών, ρυθμίσεις που μειώνουν την ασφάλεια του τραπεζικού συστήματος, τη διατήρηση αφορολόγητων σημαντικών εισοδημάτων. Έχουμε επίσης μείωση κρατικών δαπανών ως ποσοστό του ΑΕΠ για τις συλλογικές υπηρεσίες που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα τα χαμηλότερα εισοδηματικά στρώματα (εκπαίδευση, υγεία, αντιμετώπιση εγκληματικότητας, κοινωνικές υποδομές). Έχουμε κυρίως μια ασύστολη πολιτική ανοχής παραβίασης των θεσμών, μέσα από μια εκτεταμένη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή, που εντείνουν τις πραγματικές εισοδηματικές ανισότητες.

Δεύτερον, η μακροοικονομική πολιτική αφανώς, αλλά στην ουσία, κινήθηκε με έντονα δημοσιονομικά ελλείμματα, συνδέθηκε με σταθερά υψηλότερο πληθωρισμό από ό,τι στην ευρωζώνη, προσέφυγε στη θεαματική εκτίναξη του δανεισμού των νοικοκυριών, μείωσε θεαματικά τις δημόσιες επενδύσεις και οδήγησε την ανταγωνιστικότητα της χώρας στα χειρότερα επίπεδα των τελευταίων δεκαετιών.

Τρίτον, το λεγόμενο Εθνικό Ταμείο Κοινωνικής Συνοχής εξαγγέλλεται εδώ και καιρό, αλλά με ανύπαρκτη προίκα. Και η κυβέρνηση δηλώνει σήμερα (!) ότι λόγω των διεθνών εξελίξεων δεν μπορεί η κοινωνική πολιτική να θέσει σε κίνδυνο ό,τι με κόπο επιτεύχθηκε τα τελευταία χρόνια. Ως εάν το θέμα ήταν η κατασκευή μιας μαρίνας που μπορεί να περιμένει κάποια χρόνια ακόμη.

Τέταρτον, είναι εντονότατη η διαφθορά και η αυθαιρεσία στη δημόσια διοίκηση. Για τον πολίτη αυτό σημαίνει κόστος εξυπηρέτησης για στοιχειώδεις συναλλαγές. Το κόστος αυτό δεν το πιάνουν τα νούμερα ούτε του πληθωρισμού ούτε των εισοδηματικών αυξήσεων. Το πιάνει όμως ο σφυγμός των πολιτών.

Πέμπτον, μέσω του Κτηματολογίου επιβάλλεται μια έντεχνη επιβάρυνση, που στην ουσία αποτελεί νέα φορολογία. Όχι με τα τέλη για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων αλλά με τον φόρο που θα κληθούν να καταβάλουν όλοι, χωρίς κανένα λόγο, εκτός της ανάγκης να επιβληθεί νέα φορολογία χωρίς να εμφανίζεται ως φορολογία.

Εκτον, η επιβολή του νέου Τέλους Ακίνητης Περιουσίας, ενώ ανταποκρίνεται στις καθιερωμένες διεθνείς πρακτικές, θα επιβαρύνει από τον Σεπτέμβριο ιδιαίτερα τα μεσαία και χαμηλά εισοδήματα.

* Επιδείνωση των προοπτικών

Το ενεργειακό και η παγκόσμια κρίση έρχονται να συνδυαστούν με ένα τέτοιο προβληματικό τοπίο. Η δύναμη της σωρευτικής επίδρασης των παραπάνω είναι ισχυρή. Και το πρόβλημα πάει πιο πέρα. Γιατί σήμερα η πιο κρίσιμη ίσως πτυχή της ανισότητας είναι η προοπτική της άνισης συμμετοχής στις ευκαιρίες που διαμορφώνονται, και, κυρίως, της άνισης κατανομής του κόστους από την όξυνση των μεγάλων προβλημάτων. Οι νεότερες γενεές βλέπουν σήμερα να στερούνται αυτό που καμία προηγούμενη μεταπολεμική γενεά στη χώρα μας δεν στερήθηκε: την ελπίδα μιας πιο αισιόδοξης προοπτικής. Αυτό είναι πρωτόγνωρο φαινόμενο. Περνάμε σε μια φάση επιδείνωσης των προοπτικών ολοκληρωτικά: οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών, περιβαλλοντικών.

Η επιδείνωση και η φτώχεια αγγίζουν και τις πολιτικές ιδέες που εκφράζονται για την αντιμετώπιση της σύνθετης νέας πραγματικότητας. Στο θέμα ανισότητα - φτώχεια αυτές εξαντλούνται στο επίδομα πετρελαίου θέρμανσης, στη μείωση του ΦΠΑ, κάποια νέα επιδόματα, και σε νεφελώματα για κοινωνικές πολιτικές.

* Νέες μορφές κοινωνικής στήριξης

Η χώρα στη φάση που είμαστε έχει ανάγκη από πολιτικές που μπορούν να «διασφαλίσουν» (to deliver, κατά την αγγλόφωνη έκφραση), δηλαδή που σφραγίζονται από το στοιχείο της αποτελεσματικότητας στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων τους. Στοιχείο που είναι στον αντίποδα της σημερινής πραγματικότητας. Η ικανότητα διαχείρισης των σύγχρονων προβλημάτων αποτελεί κρίσιμη προϋπόθεση για την καταπολέμηση των ανισοτήτων και της μιζέριας - σήμερα και αύριο. Μια τέτοια ικανότητα - μια τόσο καταραμένη λειτουργία, όπως ο συγχρονισμός πολιτικών αξιών και κοινωνικών αγωνιών - σε μια φάση ισχυρών συγκρούσεων για εισοδήματα, ενεργειακούς, υδάτινους ή άλλους πόρους αναγκαστικά επιβάλλει την υπέρβαση των ταμπού, της διαφθοράς, των ιδεοληψιών. Επιβάλλει την ανεύρεση νέων μορφών κοινωνικής στήριξης, όπως:

- Μια συνεχή σύγκρουση με τους μηχανισμούς και τις πολιτικές επιλογές που παράγουν παλαιές ή νέες ανισότητες, όπως αυτοί που επισημάνθηκαν πιο πάνω.

- Την προσαρμογή των πολιτικών αντιλήψεων στις νέες πραγματικότητες και στις μεταβολές των απειλών, των απειλούμενων ομάδων, των δυνατοτήτων που δημιουργούνται συνολικά για την κοινωνία.

- Την εφαρμογή πολιτικών που στην (ορθή) προσπάθειά τους να αποτρέψουν την επιδείνωση των δημοσιονομικών δεν θα θυσιάζουν τον πληθωρισμό, την αναδιανομή, τις επενδύσεις, τις κοινωνικές υποδομές, δεν θα αποδιαιρθρώνουν τη λειτουργία όλων των δημόσιων-συλλογικών υπηρεσιών, ούτε θα απομακρύνουν την ελληνική κοινωνία του 2008 από τα ευρωπαϊκά πρότυπα για να τη φέρουν πιο κοντά στα βαλκανικά, από τα οποία από το 1974 και μετά πετύχαμε να απομακρυνθούμε. Όχι, γιατί κάτι τέτοιο βρίσκεται σε σύγκρουση με πολιτικές που θα εστίαζαν στις «αδύναμες κοινωνικές

πραγματικότητες». Αυτό θα ήταν πολύ ιδεαλιστικό. Αλλά γιατί έτσι είναι καταδικασμένη σε αποτυχία η αποτελεσματικότητα της πολιτικής συνολικά.

* Ο κ. Αναστάσιος Γιαννίσης είναι καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην υπουργός.

Εκτύπωση στις 26/08/2008
Από την ιστοσελίδα **Διαρκής Μεταρρύθμιση**
www.diamet.gr/el/sx_printText.asp?textID=5792